

LA DEVANtera

QUINZENARI CATALANISTA

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: ASSOCIACIÓ POPULAR CATALANISTA; ESCUDILLERS BLANCHS, 8, 1er

LO QUE VOLEM

Volem la llengua catalana ab caràcter oficial y que sian catalans tots los que a Catalunya desempenyin càrrecs públics: volem Corts catalanes, no sols per estabuir nostre dret y lleys civils, sinó tot lo que 's refereixi a la organizació interior de nostra terra: volem que catalans sian los jutges y magistrats, y que dintre de Catalunya 's fallin en última instancia 'ls plets y causes: volem ser arbitres de nostra administració, fixant ab entera llibertat las contribucions é impostos, y volem en fi, la facultat de poder contribuir a la formació del exercit espanyol, per medi de voluntaris ó diners, suprimint en absolut las quintas y llevas en massa, y estabuint que la reserva regional forosa presti servey tant sols dintre de Catalunya.» (Del manifest de la «Unió Catalanista» de 16 de Mars de 1897).

L' obra del Diccionari

D'ors devém contribuirhi. Essent el diccionari que s' está fent una obra nacional, tots els qui estimin a Catalunya han de tenir molt d' interès en que surti ben complert y pugui aviat publicarse. Es vritat que hi ha molta feyna comensada ab los diccionaris publicats fins avuy dia, pero iqué n' estém encara d' endarrera! Hi ha una infinitat de paraules, adagis y modismes que s' usen molt en el llenguatge vivent del poble, pero que no han sigut recullits en cap cédula ni en cap dels vocabularis publicats. Existeix una infinitat de variants d' unes mateixes paraules y d' uns mateixos proverbis que encara no han siguts coleccionats per ningú. A mes d' aixó, les paraules, no tenen sols una significació única, sino que segons de quina manera s' empleen tenen molt distintes y variades acepcions, totes les quals, sense descuydarsen ni una, han de constar ben clarament explicades en el diccionari.

Com se veu, donchs, la tasca es sumament grandiosa, impossible d' ésser portada a terme per una acadèmia, per docta que sia. Aixís el diccionari de la llengua espanyola, coniat a la Real Academia, resulta petit y molt migrat al costat dels monumentals de Littré, den Mistral y de la Crusca, glories de Fransa, de Provensa y d' Italia. Y encara aquestes obres tan grandioses son petites porque no contenen tot lo que haurien de contenir. Si 'ls diccionaris italià de la Crusca y francés de Littré continguessin com el den Mistral les varietats dialectals y 'ls noms topogràfics y de famílies, encara serien mes voluminosos. Tot lo que manca en els millors diccionaris podém posarho en el nostre. ¡Quina gloria seria per la llengua catalana 'l possehir el diccionari mes gran del món! Pero aixó no 's pot aconseguir si no es ab la cooperació de tots, puig la suma de moltes forces que treballin pera assolir un fi, fa possible y fàcil la feyna que empresa per pòchs seria impossible.

A la *Lletra de convit* publicada per Mossen Alcover deuen respondre tots els propagandistes cercant col·laboradors y encoratjant l' empresa. An aquesta propaganda han de correspondre tots els catalans, de totes condicions y estaments, encarregant cadascú d' una ó varies seccions y omplint tantés cédulas com puguin. ¿Qui pot excusarse d' una feyna tan fàcil? Ningú. L' única excusa que hem sentit que donen els qui no goson treballarhi es la de que lo que ells escriurien en les cédulas ja ho haurien escrit altres col·laboradors. ¿Qué hi fa? ¡Si precisament aixó es lo que 's necessita, que sien molts els qui diguin lo mateix! Y es evident: quan sigui 'l dia de recopilar, els encarregats examinarán detalladament paraula per paraula. Si quan n' estudin una troven que son pòchs els col·laboradors qui diuen lo mateix, sobre tot si entre ells s' observa alguna discrepància, sempre quedarà 'l dupte de si s' han equivocat, mentre que si son molts y molts els qui escriuen una

mateixa cosa hi haurà complerta seguretat en fixar les formes y les definicions; ja ho diu la *Lletra de convit*: «Com mes cédulas hi haja d' una mateixa paraula, millor. Aixís se veurà que la cosa està feta ben amb conciencia y amb coneixement de causa: així nos porém fer forts en lo que dirém.» L' altra ventatja de que sien molts els qui diguin lo mateix es que entre tants n' hi haurà algú qui encertará a posarhi algún petit detall que 'ls demés no hi haurán pensat, y aquell detall, per mes que sia petit, tindrà una importància grandíssima que poch s' ho pensarà 'l qui l' hagi escrit.

Aquí no hi valen excuses. No cal mes que tenir amants els paperets tallats a la mida; escullir un text de bona literatura catalana ó encarregar-se d' una ó varies seccions del llenguatge vivent, y mans a l' obra: ab pòchs minuts se poden fer una dotzena de cédulas, y aixó ni fa perdre temps ni dona molestia.

Avant, catalans, y ¡visca l' obra del Diccionari!

BONAVENTURA RIERA.

UNA VISITA

Segons noticias oficials durant la primera quinzena del propinent mes d' Abril ha de visitar aquesta ciutat y altres punts de nostre aymada Catalunya, lo Rey Constitucional del Estat Espanyol. Amb aquest motiu s' han fet molts calendaris y s' han dit moltes coses pels dos elements que 's disputan la hegemonia política de nostra terra amb mes rancúnia y mala fé que no pas noblesa y sinceritat. Posada la cuestió en aquet terreny no hi ha pas lloch a duptes de que la arribada que 's fassi al jove monarca depent de la situació en que 's colloquin aquets elements.

Mes nosaltres quina finalitat no es altre que vetllar per la veritat de las manifestacions amínicas de Catalunya 'devem protestar una vegada mes dels actes d' aquets dos elements pertorbadors qu' oegan lliures iniciatives del caràcter català, de quin, li recomanem procuri fersen capes per posar lo veto a tantas y tantas ver gassadas com de molt temps nos venen donant los ministres responsables.

Ni els uns ni els altres representen l' ànima catalana, ni regionalistas ni republicans, tenen rés que sigui fidel reflexe del esperit de Catalunya, ni els que nasqueren al escalf del fusellador d' En Rísal, ni els que s' han obert pas per las predicas exaltades d' un redemptor de guardarropa, poden irrogarse la representació de la terra catalana, ni els uns ni els altres tenen veu ni vot en res que signifiqui força vital de Catalunya.

Ara bé, no tenint aquestos elements força vitat propia en nostre terrier han de valders de la agitació constant de las masses per conseguir una vida ficticia que procuran cubrir amb todas las apariencias de realitat y aixó es lo que fan, essent tots sos actes vers fochs d' encenalls que apagan las primeras gotelladas; mes lo que 's veu ab un sencill estudi psicològic, enganya a primera vista a calsevol que no vulgui profon-

disar las cuestiones, portant d' un cuan temps ensà tots los actes que tenen lloch a Catalunya lo sagell que volen darlos hi els caps dansers d' aquestos dos moviments.

Aixís doncs sigui quina 's vulga la arribada que se li fassi res hi tindrà que veurer Catalunya, será en tot cas una part ó partida de sos habitants induits per lo que 'ls fassin fer los quefes dels partits republicà ó regionalista.

Nosaltres l' element verament català, d' esperit amplement liberal, no podem fer res mes en aquesta ocasió que lo que ja tenim fet altres vegades; exposat está 'l memorial d' agravis amb respecte y energia amb sinceritat y sens blincar la espinada que 'l poble català no doblega la esquena mes que al pes dels anys y al del treball; el ver poble català que no te, (per dolorosa experiencia) cap esperança ab el poder central no s' entusiasmará ni protestará d' aquesta visita consensuat com está de que sols a son propi esforç y may a incomplibles promesas deurá la reivindicació de sos drets.

L' Antich Concell municipal barceloní (1)

Conferència donada a la «Associació Popular Catalanista» lo 24 de Mars de 1904 per EN FRANCESC P. CURET.

No crech haver d' insistir, en la grandíssima importància que pera la vida y pervindre d' un poble revesteixen los estudis històrics, sempre y quan aquestos son fets ab conciencia y responen del tot a la màxima so-cràtica *conexite a tu mateix*, ja que lo menos que podem exigir a un poble, a una rassa es saber lo que ha sigut, lo qu' es y quinas causes se son obrades en sa existencia, pera deduhir ab fonament de causa lo que será, ó tindrà dret a ésser.

Es clar que si 'ns atenem a la ensenyansa y coneixement que de la Historia se té a Espanya, no podém menys que de calificarla del tot inútil y fins contraproduhent. No tinch temps pera enfondir gayre en aquest punt y tampoch es aquesta la ocasió, sols dech afegir, que aprendre Historia com la majoria, per no dir totes de la d' Espanya, servint de text tant en escolas primaries, públics y privades, y secundaries com en las facultats major de las Universitats del Estat, en las quals se parteixen las mes de las vegades de fets evidentment falsos y fantàstics, justificant en un sentit actes forsosament verificats en altre, interpretant malament, creant y exagerant glorias, amagant defectes, explicant batallas ab tots los *ets y uts* y deixant de parlar de la evolució civilisadora dels pobles, es senzillament estúpid, y no desmereix gens ni gota del esperit de rassa d' aquella gent, jamay desmentit, havent de produhir a n' a la gent senzilla y de bona fé que tot s' ho empassa y que poch costa assimilarho, lo mateix

(1) Per aquest estudi hem consultats, espigolanthi molts datos, obras d' en Capmany, Pi y Arimón, Pi y Suñer, Amotat, Balaguer, Bofarull (Antoni de), Sàmper y Miquel Angellón etc., tenin en compte lo copiosissim caudal contingut en les col·leccions de documents conegudes per *Dictari del Antich Concell Barceloní* y *l' Rubrica de Bruniquer*.

efecte que a n' el gran Quixot, tant genialment descrit per en Cervantes, li produïen la lectura del fabulosos y fantasmagòrics llibres de cavalleria.

No es aqueix l' objecte de la Historia, y per tant els qu' ens preocupem de la sort de nostra Patria, quan ens dediquem a estudis històrics, femho ab sense cap ànim preconcebut, acceptant las cosas tal com se presentaren, estudiant las qualitats de nostra rassa durant los segles, aixis com també los defectes, que de tot hi ha, defugint tot lo llegendari y fals, donant molta mes importància a las grans causas que han produhit los fets, que no pas els fets mateixos; en una paraula: considerem a la Historia, com eminentment educativa, font d' experiència, y no pas com un inventari metòdic de fets guerrers, ni nomenclatura de reys, aixis com tampoch recreativa ni pera afalagar nostres gustos.

No he dubtat gens ni gota, en escullir per tema de la disertació d' avuy, l' antich Concell municipal barceloní, conegut per Concell de Cent, ó dels Cent, perque la existencia en la Historia de nostra Patria de aqueixa institució, es quelcóm mes, qu' un fet isolat digne d' estudiarse ens los volums y documents polsosos dels arxius; se tracta d' una institució única en Europa durant la Edat mitjana en que fou creada, solsament comparable y encare sobrepujantlos als Senats ó Grans Concells de Grecia, Roma y Esparta, notable cos municipal, de vida lliure, democrática y expansiva, com a República perfectament autònoma, dins la marxa general de l' Estat, accessible a todas las classes y estaments, confonentse potentats y menestrals, artistes y mercaders, ab igualtat de facultats, de drets y debers, sense qu' en ella hi exercís cap ombra de predomini, lo feudalisme qu' infestà la Europa en tota la Edat mitjana.

Y es que en lo Concell de Cent hi estava vinculat l' esperit de rassa dels Catalans, indomable, noble, lliure sempre y a tot' hora passant per sobre tot lo que s' oposés a son pas, encare que l' obstacle fos un rey.

Al proclamar la novíssima ciencia política, la llibertat dels municipis ab amplias atribucions, tant en l' ordre polítich, administratiu y fins juridich, com a reducció a la menys quantitat possible de la autoritat històrica, y aduhuc com a menor concessió per part de l' individu de trossos de la seva llibertat en aras del Estat, s'apigues qu' a Catalunya, ja en lo sigle XIII existian las municipalitats ab aquest expansiu caràcter, constituint un veritable y respectat poder.

«La llibertat civil y la llibertat política (2) no son pels catalans una conquesta dels temps moderns. Eixas llibertats nasqueren ab ells, foren consagrades per llurs consuetuts y santificades per llurs lleys, que respongueren sempre, justas, encertades y beneficiosas, a son caràcter, a llurs sentiments, interessos y necessitats.

Eixa llibertat civil y política que 's feu sortir de las municipalitats, no la comprà Barcelona, com altres ciutats, al preu del or ó d' un tribut mercenari, tampoch fou per ella un d' eixos injustificables actes de regia munificencia ni menys un vel corregut sobre particulars projectes de rebel·lia ó d' enveja; no fou tampoch exigida ab las armas a la ma, ni imposada al rey com una condició. Monument històric, es un tractat entre 'l rey d' una part y 'l poble d' altre.

L' estandart d' una ciutat lliure que 'l ciutadà tingué desde llavors dret a clavar trionfant en lo mes alt de sas torras, atragué a son si al home que isolat en la soletat dels camps, arrossegava una vida miserable sota 'ls marlets dels castells feudals.

D' aqueixa manera nasqué lo Concell Comunal de Barcelona, institució noble y orgull de nostre Patria, adoradora de la llibertat propia y la dels estranys.

Com a orígens històrics de la institució del Concell de Cent, podrém esmentar que desde l' any 1127, quan la nacionalitat catalana estava ben definida y caracterisada y baix lo regnat dels antichs y gloriosos comptes governadors, la ciutat de Barcelona, en lo que 's referia al ordre y regim municipal, era governada per un cos vestigis de la civilisació romana ab reminiscencias de la gotica, compost de cert nombre de magistrats populars nomenats pel princep y en representació de la ciutat ab la denominació de *seniori*, sent son objecte aconsellar als comptes governadors, aixis com tractar y discutir tot lo referent a la vida y costums municipals barceloninas.

Aqueixa juntas ó concells, que teniam quelcom de patriarcal, eran presididas per un funcionari de nom-

brament real y conegut ab lo nom de Veguer ó Senescal.

Un cop enllassada Catalunya ab Aragó y constituïda que fou la Confederació catalana-aragonesa la consuetut aquesta cambia de forma y prengué molta mes importància, passant lo concell ó reunió de *seniori* a ésser assemblea ó consistori de *procers* ó *prohoms* del llatí *prohominie* que vol dir homes de reputació, continuant aixis fins que en 1249 lo gran rey D. Jaume I amplià aquest antich cos municipal, facultant a la ciutat pera tindre quatre representants, segons se creu, ab caràcter de magistrats y ab lo nom de *pahers* (*pactarsi*) los quals los elegia 'l rey podent associarhi cert nombre de *conciliaris* ó *concellers*, essent aquesta la base del Concill Comunal de que 'ns ocupém, donchs efectivament, vuyt anys després, ó sia lo 1257, un cop realitzada per D. Jaume las conquestas de Valencia y Mallorca y afirmats los interessos del país en virtut de la reunió de Corts tinguda a Lleyda en la qual se dona idea a la avinensa entre Aragó y Catalunya, fen necessari segons creu en Antoni de Bofarull (3) fomentar lo govern municipal baix una forma essencialment democrática pera fer frente al feudalisme qu' invadia nostre Patria y absorbia tots los poders, constituintlos en institucions intermediarias entre 'l rey y 'l poble, desarrollantlos en tot lo país y sent lo medi mes cert y fort pera assolir las grans empresas que tanta fama y gloria dongueren a la Confederació catalana-aragonesa.

La constitució del Concill municipal de Barcelona, se remonte donchs als temps del esmentat Rey D. Jaume el qual per Real Privilegi expedit en 24 de Janer de 1257 concedí a la ciutat de Barcelona la facultat d' elegir pera son govern municipal y regim suprem y general dels interessos de la ciutat d' entre todas las classes de la República, un senat ó concell compost de 8 concellers y 200 prohoms. En 1265 lo nombre de concellers per ordre del mateix rey quedà reduhit a quatre y a cent los prohoms, datant d' aquesta darrera circumstancia lo veritable y Gran Concill dels Cent, si be en varias ocasions s' ha modificat, augmentantlo, com en l' any 1387 que s' en feren 120; en 1455, 128 y en 1493, 144, quin nombre persistí fins a sa dissolució. En quant als Concellers, foren després 6, baixant a 5, y tornant altre cop a 6.

Lo Concill de Cent era renovat tots los anys per la diada de St. Andreu a pluralitat de vots, a quin efecte en dit dia, reunits los conjurats, ne nombraban dotze d' entr' ells, pera que elegissin los cinch ó sis concellers nous els quals debíen nombrar als altres cent jurats ó prohoms per l' any següent y aixis successivament.

Estaban habilitats pera exercir los càrrechs de Conciller los menestrals, comerciants ó mercaders, artistes y els *ciutadans honrats*. Eran aquests, vehins distingits ab casa y renda propias, que no exercissin lo comers ni las arts mecàniques.

Pera esser elegit Conciller eran necessaries las següents condicions rigurosament exigidas: que 's tinguessin 30 anys d' edat cumplerts; que fossin naturals de Catalunya, ó fills de pares originaris d' ella; que tinguessin casa propia ab domicili fixo y que 'ls que no eran originaris de Catalunya, tinguessin al menys deu anys de vehinatje permanent dins la ciutat. Un altre condició es qu' habíen d' ésser d' estat casat ó viu. Ningú d' ells podia ésser reelegit fins passats tres anys del temps de son anterior nomenament. Al ocupar sos càrrechs debíen justificar la seva honradesa y probitat, ab obligació y jurament de guardar secret, prestar ajuda al veguer y assistir al Concill quan s' els cridés.

Los càrrechs del Concill de Cent foren electius fins l' any 1452 en que per Real Provisió de n' Anfon V, s' alterà l' antiga planta, a fi d' acabar ab els abusos y despotismes de la ordre dels ciutadans honrats que per sa preponderancia havíen arribat a concentrar las eleccions dins de sa classe ab exclusió del estat mercantil y gremial, per lo que los estaments d' Artistes, Menestrals y Comerciants, apoyats per molt ciutadans agreujats dirigiren al Rey un memorial d' agravis, el qual provehí favorablement d' acort ab los desitjos expressats pels interessats. Consistí la reforma, en que tots los anys la ciutat elegís sis homes bons ab lo nom de Concellers, trets de las classes de la República, aixó es dos ciutadans honrats, dos mercaders, un artista y un menestral. Lo Rey despatxà Real cédula nombrant a dits estaments, d' aquí endevant electors, consignat en la esmentada ordre lo nombre d' individus qu' havia de compondre lo Gran Concill en aquesta forma:

32 ciutadans honrats, comprenhenthi 8 juristas y 8 metges; 32 artistas, incluinthi mercaders de panyos, especiers, Potecaris, Cirurgians y Cerers; y 32 menestral's trets dels oficis mecànics agremiats de la ciutat.

Aquesta nova planta regí fins l' any 1492 en que don Ferran el Catòlich confirmà y amplià, aquesta constitució, afegint que 'ls Cavallers poguessin ésser habilitats en la classe de ciutadans pera obtindre los oficis consistorials, desposseintse en cambi de tots los furs y privilegis inherents a l' ordre de cavalleria. Aixis s' ordenà que los Representants de la ciutat fossin: los tres concellers primers, de la classe de cavallers, ciutadans honrats y Doctors en Dret y Medicina, el quart comerciant, el quint artista, y el sisé menestral, essent confirmada eixa constitució en Ocaña a 13 de Novembre de 1498. Per fi poch temps mes tard per Real Cédula expedida a Granada lo 16 d' Octubre de 1499, s' abolí la forma y estil de las eleccions disposant lo método de bossas l' insaculació, que 's debía practicar mitjansant un solemne y públich sorteig de las personas habilitadas pera els oficis del Concill. A las Corts de Montzò lo rey expedit a petició dels Síndichs de la ciutat lo privilegi en que 's fixà lo nombre y ordre de las insaculacions per medi de las bossas consistorials hont se contenian los noms dels candidats dins de ciertas ceduletes.

Las bossas eran 6. En la de Conciller primer entraban 14 cavallers y 20 ciutadans: en la de 2.ª, 11 cavallers y 13 ciutadans; en la de 3.ª, 12 cavallers y 13 ciutadans; en la de 4.ª, 24 comerciants; la de 5.ª, 46 artistas, aixó es, 18 notaris públics de la ciutat, 4 notaris reals, 13 potecaris, 2 cerers y 9 cirurgians. Ultimament en la sexta hi entraban 94 artesans de 31 gremis fins allavors habilitats.

D' eixos sis concellers, lo 1.er ó en cap com se l' anomenaba, cuidaba en especial de la guarda y seguretat de la ciutat y en temps de guerra era quefe per dret propi de la Coronela forsa armada de la ciutat pera sa defensa y per la de llurs privilegis y lleys peculiars.

Lo Conciller 2.^{on} estava encarregat de la provisió de grans y llegums.

Lo 3.^{on} del servey de carns.

Lo 4.^{on} dels jornals y comptes dels oficials, dependents del municipi y collectors de contribucions.

Lo 5.^{on} y 6.^{on} dels assumptos y negocis pertanyents a las Cofradias y gremis de menestrals.

Lo Gran Concill de Prohoms no 's reunia sino per assumptos graves é importants ó be per negocis generals y extraordinaris. Se dividia dit Gran Concill en altres quatre concells menors que preniau lo nom de *Concels ordinari* ó *Trentenant* y que servíen per trimestres. En dits Concels ordinari se ventilaban los negocis que lo Concill General els hi sometia; s' oian los recursos de las providencias dels concellers; se resolían los estatuts, bans y ordinations referents a la bona administració pública; s' establiaban ordinations, declaracions y reglaments sobre la policia dels Colegis y Gremis d' Art y Oficis, si be lo Gran Concill com a suprem legislador podia en sus juntas decretar sobre punts de govern municipal y de la Jurisprudencia de las arts y oficis y révocar los Estatuts fets pel Concill ordinari.

Quan se congregaba lo Gran Concill los Concellers no votaban sino en cas d' empat, donchs son institut era proposar lo convenient y cumplir lo acordat: en los Concels ordinari, tampoch teníen vot pero si en los negocis qu' el Concill de Cent los sometia a son examen y al del Concill ordinari; en las sentencias de sindicat ó residencia dels altres concellers del any anterior y en la extensió d' ordinations y edictes. També teníen vot en la Junta de 24 prohoms del Gran Concill pera les causas criminals, qu' eran del coneixement privatiu de la ciutat, qual Tribunal s' anomenaba *Juy de Prohoms*. Els cavallers que obteníen en lo Concill plassas propias, no assistían a las Juntas quan se tractaban punts ó proposicions que 's debíen escatir a las Corts, donchs en aquestas ja hi teníen veu y vot.

Desde l' any 1249 en que comensà lo Concill municipal polítich de la ciutat fins lo 1309, se celebraban las juntas convocadas ab toch de clarí primer y de campana després, pera las eleccions públicas d' oficis, en la grahamada del Palau Real, situat a la Plassa del Rey. Després se celebraban en lo Convent de Sta. Caterina, posteriorment en lo de St. Francesch, fins que terminadas las obras d' edificació de la Casa Consistorial, lo 7 d' Octubre de 1369 se tingué la primera sessió a la gran sala.

(Se continuará.)

(2) Belleças de la Historia de Cataluña de Victor Balaguer.

(3) Historia crítica civil y religiosa de Cataluña.

ENGRUNAS

No ho entench, ó potser ho entench massa. Els regionalistas fan eleccions, nomenen *padres de la patria* y se las prometen molt felissas de la seva gestió a Madrid. Y efectivament... ja som a Sans, es a dir allà hont eram avans de moure tanta fressa y engrescar a las masses, pera no dir en pitjor lloch, donchs no tant sols no s'ha concedit res a Catalunya, sino qu'encare n'ha suferit perjudicis y... *lo que te rondarà morena*.

L'altre dia en lo meeting de Novetats, lo diputat Sr. Rusiñol declarà que 's desenganyessin els que creyan qu' a Madrid concedirien res, donchs si are malgrat de lo que s'ha dit no duya cap concessió es fàcil que may ne dugui, donchs aquella gent es incorregible y ja tractan massa d' autonomia, tementse que s'ho prenguin a broma donchs tot de lo que se n'ocupan massa, ho esguerran.

Donchs ¿perque hi aneu? Y aixó no ho diem als regionalistas que com a partit polítich, que consti, comprenem qu' acudeixin a n' aquestos medis, sino als *partits* qu' havent sostingut sempre lo criteri de no usar medis polítichs concedits per l' Estat que tot ho podreix y corromp, per inútils, pertorbadors, anti-nacionals é indignes de figurar entre 'ls medis de nostra propaganda, viraren en rodó, canviant de casaca com el mes perfecte polítich espanyol, no sabem si per lo desitj d'esser tractats de *señoritas* y beure *azucarillos*.

Senyors *electoreros* de la paret d' enfronte: ja no som nosaltres qu' ho diem, com vosaltres en *illo tempore* que de la política espanyola no n'havem d'esperar res; vos ho diu en Rusiñol, jefe de la minoria regionalista, que per vosaltres tindrà mes autoritat. Y are que fareu? ¿No us caurà l' ànima als peus, del desengany, ó se vos enrogiran las galtes de vergonya?

Mes per nosaltres tant se val, que continuem al mateix lloch en que esteu, donchs us considerem fracassats y ens temem qu' allà hont posariau las mans ho espatllariau. Cadascú el lo qu' es y no altre cosa. Vritat com un temple, pero vritat al fi. ¿Qu' hem de fer doncs, si lo mon es aixís?

Dios los cria y ellos se juntan.

La tasca primordial del Catalanisme consisteix en la educació del poble català. Tot lo qu' en altre sentit se faigi en nom del ideal de reivindicació que perseguim es cosa perillosa, quan no d' efectes depriments. Y dintre la tasca educativ a els moviments en els que hi haigim d' intervenir las masses son els menys indicats per lo qu' aquestas tenen sempre d' ignorants y d' irreflexivas; s' enten sempre aquesta afirmació aplicada en els cassos en que 's pretengui fer alguna cosa sòlida y aprofitable.

Desgraciats d' aquell moviment ó d' aquell ideal que pera donar mostra de la seva vitalitat fa ús del recurs d' electrisar las masses; proba evident de que la seva vitalitat es escassa ó no existeix. Per aixó n' fan us els partits polítichs ja preparant lluytas electorals, rebudas de personatges ó consagracions ostentosas de símbols que com a tals símbols estan destinats a caducar ben aviat. Es mes significatiu sempre un acte individual en holocauste a una causa per petita que siga, qu' una demostració pública a favor d' una gran aspiració. En el primer cas, sobretot si l' acte es realitat a despit del ambient qu' enrotlla al individu, s' hi veurà un exemple d' adhesió y de sacrifici. mentres qu' en el segon cas, descontent l' aixam de curiosos y patrioters irreflexius, sols se descata l' ostentació.

Si aixís es en la pràctica, cal atacar en teoria tot lo que tendeixi ó tingui algun punt de contacte ab l' atutament de las masses y desde aquest punt de vista pot afirmar-se com a doctrina nacionalista, la d' atacar sense reserves y predicar l' allunyament constant d' aquets mohiments colectius fya que com s' ha dit la tasca primordial del Catalanisme consisteix en la educació del poble català.

Han arribat els restos dels héroes de Baler.

Se 'ls feu per tot-arreu gran rebuda.

Per lo que toca a Barcelona no 's feu ab motiu de la seva arribada cap manifestació patriòtica per dos

motius: 1.er Perque van estarhi poca estona; y 2.^{on} Perque no hi hauria escaygut gens.

Cuan se tractava de portar carn de canó a la mort tot era inflat ab coloraynas, músicas y crits. Cuan s' ha tractat de rebre las despulas de las victimas tot ha sigut silenci, un silenci que glassava.

Qualsevol hauria dit que ningu gosava a alzar el cap veyentse la culpa al demunt, de la mort d' aquells desgraciats de quina heroicitat ne quedarà sols un grupat d' ossos, un munt de pols, res al fi.

En bona fé que no hi hauria escaygut cap manifestació d' entusiasme; mes si, hauria anat molt bé en l' acompanyament un batalló de desferas ab vida, d' aquestas qu' omplen els carrers y plassas de las ciutats de la península ostentant els seus cossos mutilats y aquells rostres sense color de vida, per vergonya dels inconstituts que 'ls embarcaren cap a las colonias quedantse ells en terra.

No 's feu aixó que bona falta hi feya y en cambi continuant la tradicional ostentació de convencions mesquinas, fins morts y tot se 'ls enganyà a n' aquells desgraciats, cubrint la caixa dels seus restos ab els símbols de la forsa bruta que proclamam héroes a sas propias victimas.

Entre 'ls regionalistas hi ha 'l dupte de si s' ha d' anar a rebre ó no oficialment a un jove excursionista. Els que diuen que si son aquells que tenen las idees a la butxaca y buscan recomanacions pera inflarlas; es just donchs qu' aprofitin totas las oportunitats y a cambi d' una humiliació consueixin per exemple determinada prioritat en els mercats castellans.

La intenció d' aquets que diuen que si es mal calificada per tothom, perque en totas las cosas s' ha de ser práctic y no es cosa de deixar perdre la ocasió ara que 's presenta

Sols pot deixar-se d' anar a rebre per lo que representa qu' es el centralisme y 'm sembla que aixó no te res que veure ab els negocis particulars; de manera que no estant tant equivocats com sembla els que diuen que si. Els qu' obran equivocadament son els que diuen que no.

Aquets no son constants ni consecuentes ab la seva manera de ser, perque aviam responeume; si l' anarlo a rebre significa complicitat ab el sosteniment d' un Estat, com es que tots els seus actes tenen precisament per fi la seva conservació?

Lo llògich es que 'l vagin a rebre ya que per comptes de distingir entre Estat espanyol y patria catalana tenen per norma 'l ferho entre Estat centralista y concert económic, ó autonomia d' estar per casa tot lo més.

Tant llògich es anarlo a rebre com fer eleccions tractantse de la gent que parla de particularisme y refuig las mesquinas diferencias entre república y monarquia.

Y d' entre aquets tots els que faigun una cosa estarán ben en caràcter fent l' altre.

Apa apa, regionalistas. Aneulo a rebre y vos presentareu tal com sou; no sigueu mes hipòcritas.

Sessió inaugural de la Agrupació Democràtica Catalana 'Lo Somatent'

Dissapte passat a las deu de la vetlla celebra aquesta novella entitat radical catalanista la seva sessió inaugural en lo local de la Lliga de Catalunya. Obert l' acte lo Sr. Solé y Plá president de la nova agrupació feu un brillantíssim discurs, plé de sana doctrina nacionalista exposant lo criteri que seguirà la Agrupació, radical en tots sos actes, refermant amb solits arguments las opinions qu' anava desenrotllan, feu un detingut estudi de la historia de Catalunya per demostrar que l' únic medi possible de conseguir nostras reivindicacions es la instrucció del poble català, que cuan aquest tingui conciencia de son propi valer, conseguirà tot lo que sigui necesari pera el lliure desenrotll de sas iniciatives.

Seguidament nostre company En Francesch de P.

Curet llegí un magnífich treball, congratulantse de poder pendre part en un acte com lo que s' estava celebrant y que demostraba que encare que la mala lleuor habia granat molt dins del catalanisme, no per aixó deixaban d' haveri forts campions disposats a defensar en tota sa puresa l' ideal nacionalista català; digué no tenia d' estranyar a ningu lo que estava passant en lo catalanisme, aquest desballestament era indispensable puig los qui sols vingueren a nosaltres cuan perderen las ilussions posadas en cossas mesquinas no podían pas capir la noblesa del ideal catalanista, es per complert necesaria la separació d' aquets elements que sols son catalanistas per fora, seguint sent espanyolistas per dins; sostingué que 'l catalanisme no era sols un moviment de protesta contra l' esclatvaje del Estat, sino qu' era ademés un moviment de purificació y d' avenç de l' ànima catalana, doncs encare que Catalunya conseguís sa autonomia no deixaria d' existir lo Catalanisme puig tot treball que tendeixi a fer progressar a Catalunya y a cultivar y perfeccionar l' inteligencia dels catalans, és catalanisme.

A continuació parlà nostre bon amic En Rafel Capdevila; en un bell parlament feu un detingut estudi dels elements que volen passar com a catalanistas no sent res més que desferas de partits polítichs, demostrà que la intervenció en las lluytas legals com son las eleccions han sigut la causa de las grans caigudes de tots los moviments per grans que aquets hagim sigut, posà com a exemple als Irlandesos que a pesar d' enviar no quatre diputats sino mes de xexanta al Congrés britànic no tant sols no conseguiren res, ans al contrari han tingut de deixar aquest sistema que 'ls hauria dut a la mort inevitable del nacionalisme irlandés; combaté seguidament als Grans Estats que no poden donar altre fruit que l' aniquilament de las energías de las colectivitats que 'ls forman.

Nostre company y colaborador Sr. Durany que a pesar de trovarse malalt volgué concorre a dit acte, feu un detingut estudi respecte al origen de las nacionalitats única colectivitat natural qu' ha existit desde la formació dels pobles, demostran com l' Estat no es res més qu' una federació de nacionalitats deguda a las circumstancias y necesitats de las mateixas; en lo que respecta al problema social digué que conseguida l' autonomia de Catalunya fora de molta mes fàcil solució puig estaria circumscribit dintre de sos naturals limits.

Acte seguit nostre distingit company de redacció Sr. Mallofré feu un resum de lo dit per sos companys, congratulantse de qu' estessin disposats a seguir ben fermes la via empresa sens defallir jamay, puig un sol moment de dupte representa un retrocés en la consecució de nostres ideals; referintse a la propera Assamblea recomanà que 's travallés amb coratge perque no prosperés l' objecte de la mateixa, puig de seguir avant en un ó altre sentit no podia portar res mes qu' una nova divisió per esser la cuestió social, igualment que la política y la religiosa de las que pertanyan solsament al individu no pas a la colectivitat y molt menys a un moviment que pugui comprendre totas las maneres de pensar y de sentir.

Tancà tan patriòtica y encoratgedora festa lo president Sr. Solé y Plá donant las mes expresivas merecs a tots los que hi prengueren part aixís com a la concurrencia qu' omplia la sala d' actes.

Tots los que hi prengueren part foren molt aplaudits y felicitats.

NOVAS

Lo dijous dia 24 nostre benivolgut company en Francesch de P. Cuñet donà en lo local de la Associació Popular Catalanista, la primera de las conferencias que sobre temas historichs té anunciadas aquesta radical entitat catalanista. Lo disertant tractà del «Antich Concell Municipal Barceloní». Fou molt felicitat per son treball.

Donada la importancia d' aquesta conferencia y essent de molta transcendencia lo coneixement de las antigas instituciones catalanas, aquesta Redacció desitjosa de contribuir amb totas sas forsas a aquest fi, ha decidit, malgrat lo curt espay de que disposa publicarla íntegra, com aixís comensa a ferho en lo present número.

—Nostre estimat confrare «La Renaixensa», l' antich campió de la causa nacionalista catalana, deixarà desde 1.er d' Avril de publicarse, encare que temporalment, com a diari

per convertir-se en semanari, segons així ho comunica part de son Concell d'Administració en son número del 27 del corrent.

Sentim coralment aquesta perduda. El Consistori dels Jocs Florals d'enguany, ha publicat la llista de les composicions rebudes, quin nombre puja a la important xifra de trescentas curanta una, per sa molta extensió no 'ns es possible publicarla.

—Lo «Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Indústria» de Barcelona comprenen, que sa millor forma de propagar nostres ideals entre 'ls elements de la classe es la instrucció, va acordar establir un vast y complet plan d'«Estudis Mercantils Catalans» quina primera part s'inaugurarà en son propi local (Palla, 14, principal) lo passat di lluns dia 14 del que som, donantse diverses lliçons en la forma següent: Francés: En Antoni Jové; Inglés: En Cebrí Montoliu; Càlcul y Teneduría de Llibres: En Joseph Sala; Taquigrafia: En Joan Bernadell y Malpàs; Gramàtica y Ortografia catalanas: En Félix Jové y Drets y devers del ciutadà: En Joan Bardina. Aquestes tres darreres son públiques y gratuïtes. Felicitem als organitzadors d'aquestes escoles y no dubtem que, dintre poch, podran portar a la pràctica el plan complet que tenen projectat.

—Reunida Junta General Extraordinaria del «Orfeó Català» pera tractar de la adquisició d'un terreny ahont aixecar l'hostatge social de dita corporació y una gran sala d'audicions, feu aprovada per aclamació l'idea com així mateix l'articulat de la proposició que a aquest objecte, presentà la Junta Directiva, acordant donar a la mateixa un vot de gràcias pel zel y activitat que te demostrats en assumpto de tanta transcendència.

—A la «Agrupació Catalanista del Poble Sec» (Rosal, 44, primer) tingué lloch lo dissapte 19 del corrent una bonica vellaçada que 'l Chor Infantil de dita Agrupació, dedicat als nens y nenas de la barriada y al periòdic en miniatura «En Patufet», feren ús de la paraula ademés de varis nens y nenas que recitaren poesias los Srs. Campmany, Roig y Pruna, Manau y Puig president de la Agrupació, cantant lo chor diferents composicions populars catalanas amb molt de gust y afuació. Acabà tan patriòtica festa amb lo cant de «Els Segadors».

—En lo «Centre Excursionista de Catalunya» han tingut lloch durant la finida quinzena los actes següents: dia 16 novena lliçó de la càtedra d'Historia de la Literatura Catalana per En Rosendo Serra, versant sobre la importancia de la cultura oriental a Catalunya en temps del rey en Jaume I; lo dia 18 En Joaquim Morelló llegí una memoria sobre «La vall d'Aneu» amb projecció de vistas del mateix; lo dia 23 la lliçó 10.ª de la Historia de la Literatura Catalana, fentse ademés la sessió preparatoria de la excursió a Montgrony, Castellar de Nuch y Poble de Llitet pels dies 26 y 27 y finalment lo dia 28 se llegí un treball d'En Joaquim de Gispert «De Pamplona a Roncesvalles» fentse després la sessió preparatoria de las excursions projectadas per la diada de Pascua.

—El centre republicà federalista «Catalunya Federal» celebrà amb una importantíssima vellaçada la commemoració de la diada del 9 de Mars de 1873 en que varis federals volgueren afirmar practicament la personalitat catalana, constituhin l'Estat Català dintre de la Republica Espanyola. Hi prenguerin part los Srs. Gregori, Verdú, Coea (qui llegí una bonica poesia expresa pera dit acte y original de Don Antón Feliu y Codina), Laporta y Pi y Suñer, fent lo resum del acte amb un magnífic parlament En Miquel Vilà a qui fou concedida la presidencia de la festa per ésser un dels pochos que quedan de la vella entitat que s'anomena «Estat Català». Tots los qui prengueren part foren xardorosament aplaudits y felicitats per la inmensa gentada qu'omplena la sala.

En lo mateix local lo dia 18 hi donà una importantíssima conferencia lo distingit advocat Don Juan Salas Antón desenrotllant lo tema «Inmensos perjudicis que a la civilisació irroga lo sosteniment de foras armadas. Superioritat del voluntariat sobre l'exercit obligatori. En cas de ser obligatori, las quintas deurian ser al revés devent servir los richs y quedan exempts los pobres, tal com succehia en la Grecia de Solón». Hi assistiren representacions de molts entitats entre quines recordem: Coros de Clavé, Agrupació Socialista, Empleats de tranvías, Societat de tapicers, Federació de l'art de la fusta, Associació de la dependència mercantil y altres. Recullí molts aplaudiments.

—A la càtedra de Dret Civil Català dels Estudis Universitaris Catalans s'han llegit y posat a discussió els temas següents «Consuetuds llerdenses» y «Inalienabilitat dotal» presentats respectivament per En Alfred Pereña y Reixach y En Marian Bordas y Flaquer alumnes de la mateixa.

—Per protestar del projecte de servey militar obligatori

aprobant en lo Congrés del Estat Espanyol sens ni un sol vot en contra de cap diputat català ni federal, s'han efectuat duran aquesta quinzena diferents actes essent los mes importants los celebrats per lo Centre «Nova Cathalonia» y per la «Lliga Regionalista» d'acord amb la «Unió Catalanista» y «Catalunya Federal». En lo primer celebrat en lo local de dit Centre hi prengueren part los Srs. Armengol de la Lliga Regionalista, Manan del Aplech Catalanista, Llangost per «La Tralla», Serrat del Aplech, Llorens del Centre Catalunya de St. Martí de Provensals, Martínez y Serinà de la Unió y Casals del Nova Cathalonia. En lo segon que tingué lloch al teatre de Novetats feren ús de la paraula los Srs. Abadal, Pere Rahola, Laporta, Raventós, Gubert y Rusiñol. Abdós mitins estigueren molt concorreguts essent aplaudits tots los que hi prengueren part.

El que tenia projectat lo Foment Autonomista Català en son local tingué de suspendrers després de comensat per un mal entes al sollicitar lo corresponent permís.

—Al Centre Escolar Catalanista s'han efectuat darrerament y en sas diverses seccions pels Srs. Arnau Martínez y Serinà, Joseph Poch y Freixas y Joan Ventura y Roig tres importants conferencias y en quinas desenrotllaren respectivament los temas següents: «La Reforma y l'Renaixement», «Estudi crítich del regnat de Pere II lo Gran» y «Vegetació e Higiene». Totes estigueren concorregudas, recullint forts aplaudiments los qui las donaren.

—Nostre director En Antoni Sayós y Parramón donà el dissapte dia de St. Joseph, una important conferencia en lo local de la Federació de Metal·lúrgics d'aquesta ciutat, disertant sobre 'l tema «L' obrer y la civilisació moderna».

—Lo passat dijous 24 donà en lo local del «Nova Cathalonia» una conferencia nostre amic En Faust Casals y Bové desenrotllant lo tema «Rahons d'esser del catalanisme». Hi assistí distingida concurrencia qu'aplaudí al conferenciant.

—La excursió artística que La Escola Jordiana «Orfeó Canigó» celebrà els dias 19 y 20 a la vila de Montblanch fou un verader aconeximent; tots los orfeonistas foren molt felicitats y aplaudits en los tres concerts que donaren en dita població, tenim de repetir-se la major part de las composicions per calmar las aclamacions de la concurrencia. Contribuiren al esplendor de la festa a més de la Agrupació Catalanista lo chor «Lo Pensament» de la mateixa població.

—Nostre volgut company En Joseph Mallofré, donà lo dia 24 del mes que finex, una conferencia a la «Lliga Regionalista» de Mataró que resultà notable baix tots conceptes. Comensà fent l'apologia de las nacionalitats, estudiantias en sos diferents aspectes, explicant lo que científicament s'enten per nacionalitat, detenintse especialment en remarcar las diferenciacions qu'entre ellas se presentan, modo d'esser peculiar dels respectius habitants, costums, llengua, legislació, civilisació en general e idiosincrasia.

Una volta explicat ab munio d'arguments y llògica irrefutable lo concepte de nacionalitat, digué que Catalunya tenia dret a que se li reconegues sa llibertat puig abonar tal dret, la Natura y la Historia; per aixó, digué, nasqué lo catalanisme, quals excelencias y rahons qu'el abonar remarcà eloquentment, sobre tot al parlar de nostre llenguatge, legislació y del servey militar voluntari que figura en nostre programa.

Fuetejats als grans Estats, per tirànichs, absorvents, antinaturals, contraproduhents y usurpadors de vida y llibertat.

Acabà son parlament recomenat tolerancia a tots los catalans, donchs aquesta, es la base fonamental de la llibertat dels pobles, y que sols serem dignes pera assolir la autonomia, quan regui lo respecte mutu entre tots los individus.

Una entusiasta ovació demostrà l'agrado ab que s'havia escoltat la disertació del nostre amic.

—A la «Lliga de Catalunya» se donà a conèixer lo dia 24 del corrent, un llibre de poesias d'en Francesch Pujols. Precedí a la lectura d'algunes de las poesias, que demostran en son autor un ver temerament de poeta, y que foren del agrado de la nombrosa y escullida concurrencia, un herms prólech d'En Joan Maragall, qual nom es lo millor elogi que podem ferne.

SECCIO OFICIAL

Assamblea de la UNIO CATALANISTA

La Junta Permanent de la «Unió Catalanista», havent ja resolt feliçment tots los obstacles referents a local y dias en que tindrà lloch la Assamblea, participa oficialment que aquesta s'reunirà a Barcelona 'ls dias 22 y 23 del vinent Maig en lo Teatre de las Arts.

Lo tema a deliberar, segons acort del darrer Concell general de Representants, será: «Lo Catalanisme y 'l Problema social».

Associació Popular Catalanista

La segona de las conferencias històriques que ha organitzades aquesta Associació, tindrà lloch el diumenge dia 17 a dos quarts de sis de la tarde a càrrech den Bonaventura Riera, qui explicarà 'l tema: «En Ramon Muntaner y 'ls almugavars.» S'recomana la mes puntual assistència.

OBRAS de VENDA a n' AQUESTA ADMINISTRACIO

	Pessetas
Compendi de Doctrina Catalanista.	0'15
Bases de Manresa	0'10
Crítica de Procediments (Conferencia per En Joseph Mallofré).	0'25
Lo Català és idioma ó dialecte? (per Joseph Aladren).	1
Francisco Pi y Margall (per F. Pujolá y Vallés) publicació «Joventut»	0'50
Marinas y Boscatjes (per J. Ruyra) Publicació «Joventut».	3
Fets de la Marina de Guerra Catalana (per F. Rodón y Oller)	0'50
Cançoner Popular, fullas amb cançons catalanas, la tonada, tota la lletra y notas fol·loriques. . una	0'10
Un tomo encuadernat amb 33 cançons y un prólech.	4
Llçons familiar de Gramàtica Catalana (per Antoni Tallander)	2
Geografia de Catalunya (per F. Flos y Calcat)	1'50
Boira y Sol (Idili poemàtic per A. Bori y Fontestà)	1
Novelas de «La Renaixensa», Volum I, II, III, IV y V)	2
Biblioteca Popular de l'«Avenc» Ha sortit lo volum 18. «Joan Gabriel Borkman» d'Enrich Ibsen, traducció J. Roca y Cupull, cada volum	0'50

Establiment tipogràfic de Joseph ORTEGA.—S. Pau, 96.—Barcelona.

Blocs Catalans pera l' any 1904

Publicat per la impremta «La Catalana»

Any XIV de sa publicació

Preu 1 pta.

S'envia lliure de gastos

TARJAS CATALANAS

En cartró Preu 1 pta.

En fusta y ab lo sagell de La Renaixensa 4 ptas.

LA DEVANTERA circularà, igual que anteriorment La Nació Catalana, per medi de propagadors, que son els qui prenén un nombre determinat d'exemplars, pagantlos als següents preus:

Una acció de 100 exemplars, Ptas. 3'50	Per cada número, compresos gastos de correu
Mitja acció de 50 " 1'80	per Catalunya
Un quart d'acció de 25 " 1	
Un vuyt d'acció de 12 " 0'50	
Un dotzau d'acció de 8 " 0'35	

Barcelona: els mateixos preus, repartintse a domicili. —Aforas de Barcelona, 5 céntims de més per cada envió d'un ó més exemplars. —Extranger: preus dobles. —S'envia un sol exemplar al qui fassi un donatiu anyal de qualsevol import. —Pagaments a la bestreta: S'admeten sagells de correu y documents de fácil cobrança. —Es lliure la reproducció dels treballs. —No s'tornan els originals.